

schets 5 Bergrede: Ontwapening en liefde (5:38-48)

A Kernpunten

- * God is een God van vrede. Hij wil het kwaad en de wraak van mensen beperken: oog om oog, tand om tand. Hoogstens!
Maar dan moet je je houding niet laten bepalen door wat een ander doet. Liefde is nodig!
- * Dat betekent, dat de boze niet weerstaan moet worden. Dat kunnen christenen, omdat ze in Christus zeker zijn van de overwinning. Eens zal Hij tóch de vrede brengen.
- * "Heb u naaste lief als uzelf." Dat zijn niet alleen onze vrienden. We mogen geen grenzen leggen in onze liefde. We moeten en mogen volmaakt zijn. Net als God. Hij is ook grenzeloos in Zijn liefde!

B Bijbelstudie

Mattheüs 5

38 Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand.

39 Maar Ik zeg u, de boze niet te weerstaan, doch wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe;

40 en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, laat hem ook uw mantel;

41 en zal iemand u voor één mijl pressen, ga er twee met hem.

42 Geef hem, die van u vraagt, en wijs hem niet af, die van u lenen wil.

43 Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten.

44 Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen,

45 opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.

46 Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat voor loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde?

47 En indien gij alleen uw broeders groet, waarin doet gij meer dan het gewone? Doen ook de heidenen niet hetzelfde?

48 Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is.

- a Wat bedoelt Jezus in vers 39 met "de boze niet weerstaan"? Waarom wordt "de boze" hier genoemd?
- b Hoe ver moet je liefde tot je naaste gaan?
- c Waarom moet je je vijanden liefhebben? (vers 45)
- d Wanneer ben je in Jezus' ogen "volmaakt"?

C Toelichting

Vredesbeweging

Agressie roept bij mensen agressie op. Het ligt voor de hand om terug te slaan. Het is dan ook heel opvallend dat Jezus oproept om agressie te beantwoorden met *meegaandheid en onderwerping*.

In onze tijd lijkt deze *boodschap van lijden en geweldloosheid* erg populair. Zij wordt opgepakt door de vredesbeweging: ligt hier niet de weg om een bewapeningswedloop te doorbreken? En zo werd/wordt de Bergrede in stelling gebracht tegen de bom.

Nu is het zeker waar dat Jezus is gekomen in dienst van een *vredesbeweging*. De engelen zongen niet voor niets bij zijn geboorte: "Vrede op aarde bij mensen des welbehagens" (Lucas 2: 14). De profeten hebben al aangekondigd dat God de HERE aanwerkt op totale ontwapening. Jesaja zegt in hoofdstuk 2 dat de volken in de dagen van de Messias hun zwaarden onder zijn leiding zullen omsmeden tot ploegscharen: "Geen volk zal tegen een ander volk het zwaard opheffen, en zij zullen de oorlog niet meer leren." (Jesaja 2: 4). De Bijbel laat echter ook zien dat dit doel alleen bereikt kan worden door de komst van Gods Koning en door de onderwerping aan zijn Gezalfde Zoon.

Mensen krijgen geen vrede met elkaar wanneer ze geen vrede met God krijgen en volken worden niet met elkaar verzoend voordat ze met hun Schepper verzoend zijn. Daarom is Jezus mens geworden om te lijden en te sterven voor onze zonden. Door het geloof ontvangen wij de wereldvrede uit zijn handen wanneer Hij weerkomt in glorie. God heeft dus zijn eigen vredesbeweging op deze aarde. Wie daarin door geloof wil meelopen mag uit Jezus' mond iets leren over geweldloosheid onderweg.

Oog om oog en tand om tand.

En wat leert Jezus ons dan?

* Allereerst noemt Hij het gebod dat gegeven is: "oog om oog en tand om tand" (Exodus 21:33; Leviticus 24: 20; Deuteronomium 19: 21). Dat zijn woorden die voor ons een negatieve klank hebben. Ze klinken keihard. We realiseren ons niet, dat ze éénmaal een stap vooruit betekend hebben. Hierdoor wilde de Here God juist al het kwaad indammen. Wie een ander iets heeft afgenomen moet in gelijke munt terugbetalen. Het was namelijk een *rechterlijke bepaling*. De rechters moesten met deze bepaling *de bloedwraak* tegengaan. Het was namelijk zo dat hele stammen elkaar uitmoordden. Bekend is het lied van Lamech geworden: "Voorwaar: ik sla een man dood om mijn wond en een knaap om mijn striem" en een kind om een kras op mijn auto, zou je kunnen aanvullen (Genesis 4: 23).

Als iemand mij iets aandoet, zet ik het hem betaald: ik geef hem wat hem toekomt.

Aan zulke wreedheden, waarbij een Kaïn en een Lamech zich tot de zevende macht wreekten, stelt de Here God juist paal en perk door tegen de rechters te zeggen: denk erom, niet de mensen moeten zichzelf wreken, want dan slaan ze in hun drift veel te hard. Jullie rechters moeten die wraak de mensen uit handen nemen. Dan wordt er rechtvaardig gestraft, niet te zwaar, maar ook niet te licht: Oog om oog en tand om tand.

Nu was er echter vanuit deze beschermende rechtsregel een totaal *verkeerde praktijk* ontstaan: sla jij mij, dan sla ik jou. Dat betekent eigenlijk dat jij je houding laat

afhangen van en laat bepalen door het gedrag van je tegenstander, in plaats van door de liefde.

Dan is die ander - en niet: Gó d - uitgangspunt van je doen en laten. En geweld lokt dan weer nieuw geweld uit. Zó, door net zo hard terug te slaan, komen mensen nooit tot elkaar.

Dat betekent niet dat Jezus de regel afschaft, maar deze regel is niet geldig op het speciale terrein van de onderdrukking door de boze. De boze moeten we niet weerstaan.

De boze weerstaan

Er wordt verschillend over deze uitdrukking gedacht en geschreven.

a. De boze, dat is de duivel. In zijn strijd tegen God gebruikt hij allerlei mensen die hij opstoot tegen de christenen om hen bang te maken en van het geloof af te leiden. Ze zullen de gelovigen op de kaak slaan, in hun bezit benadelen door het verbeurd te verklaren en hun eigendommen opeisen of in gebruik nemen (vers 39-42).

In die strijd moeten christenen echter niet proberen hun recht te krijgen. In déze frontlijn moeten zij kiezen voor de lijn van het lijden, de geweldloosheid. Laat tussen de mensen onderling en tussen de volken de plicht blijven bestaan om op te komen voor recht en geweld billijk te bestraffen, maar in de strijd van Christus' kerk tegen de boze geldt niet de regel van het zoeken van recht.

b. Het is ook mogelijk de boze in vers 39 als de tegenstander, de vijand te zien (vgl. vers 45). De boze is hier dan gewoon iemand die boos is. Zo iemand wordt beschreven in de volgende verzen: Iemand die boos is en u een slag geeft op de rechterwang, die boos is en met u wil rechten en uw hemd nemen, die boos is en u wil pressen een mijl te gaan, die boos is en van u vraagt en van u lenen wil (Mattheüs 5: 39-42).

Hiervan zegt Jezus: Weersta de boze niet. Wreekt uzelf niet. Vergeldt niemand kwaad met kwaad (vgl. Romeinen 12: 17.19). Volgelingen van Jezus moeten bereid zijn bitterheid en lijden te dragen.

Zo laat het christelijk geloof aan de volken van deze wereld zien wie uiteindelijk de macht heeft op aarde en dat Jezus zijn rijk niet door geweld maar door geloof doet komen. En dat rijk kent de totale ontwapening.

Voorbeelden

Heel persoonlijk spitst Jezus drie voorbeelden toe op zijn hoorders:

a. *Wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe.* Het slaan op de rechterwang - met de rug van de hand - kwam in Jezus' tijd voor. Het was een belediging, waarop een bepaalde straf stond.

Maar Jezus' woord: ook de andere wang nog toe te keren betekent eigenlijk: In feite niet te beledigen zijn. Natuurlijk gaat het hier om de bedoeling van Jezus' woord, niet om de letter.

b. *Iemand, die met u wil rechten en uw hemd nemen.* Het gaat blijkbaar om een hemd of onderkleed, dat als pand kon worden opgevraagd aan iemand, die in de schuld stond. Dit in tegenstelling tot de mantel, opperkleed of "overjas", die de armen 's nachts als deken diende en als pand niet langer kon worden gevraagd dan tot de avond (vgl. Exodus 22:26 en Deuteronomium 24: 12).

Het woord van Jezus zegt: Wil iemand je hemd, laat hem ook je mantel. Met andere woorden: dat kledingstuk, dat niet als pand kan worden opgevraagd. Ook hier gaat het

niet om de letter, maar om de bedoeling die erin doorklinkt: Houd niet zo strak aan je eind vast; het kan voor de doorbraak in een vastgelopen intermenselijke verhouding van "overvloediger gerechtigheid" getuigen, iemand ook je mantel te laten dan op je recht te staan.

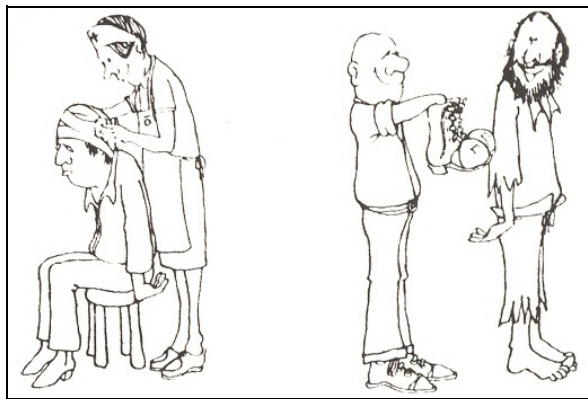
c. *Pressen*. Gedwongen dienst. Het werkwoord "pressen" betekent eigenlijk: vorderen, tot dienst verplichten (vgl. Simon van Cyrene, die "gesprest", gedwongen werd de kruisbalk van Jezus te dragen - Mattheüs 27: 32).

Pressen om te gaan ... had betrekking zowel op het vorderen van lastdieren als van mensen ter begeleiding in eenzame streken. Dergelijke diensten waren de joden - en ook anderen - niet aangenaam. Ook in dit voorbeeld van Jezus gaat het weer om de innerlijke bereidheid méér te doen dan het voorgeschrevene, waardoor een nieuwe verhouding tot stand komt. Hoe ver moeten we met iemand gaan? Zo ver mogelijk, zal Jezus ons antwoorden!

Liefde zonder grenzen

Dat de joden met de bijbelwoorden erg onzorgvuldig omsprongen, blijkt ook uit het laatste voorbeeld dat de Here Jezus noemt: "Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten."

In de Bijbel wordt wel gesproken over "haten die u haten", maar dat is wat anders dan de joden ervan maakten. Bovendien hadden ze hun naaste beperkt tot: gelijkgezinde of collega. De anderen waren 'vijand'.

Op zo'n manier blijven er maar weinig mensen over die je moet liefhebben. En daarom stelt Jezus het heel scherp: "Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen."

Dat wil zeggen dat wij onze liefde maar niet mogen beperken tot een paar mensen. Dat doet God ook niet. God is volmaakt. En dat moeten wij ook zijn.

Nu kun je erg schrikken van dat woord '*volmaakt*'. Wij denken daarbij gauw aan 'zondeloos' of 'perfect'. Maar dat betekent het niet. Het betekent: *gaaf, uit-één-stuk, zonder reserve, alles omvattend*.

Zo is God volmaakt. God is in zijn houding tegenover de mensen zonder reserve, gaaf. God trekt in zijn goedheid geen grenzen. Hij geeft alle mensen zijn zon en regen. God blijft in zijn goedheid niet halverwege steken. Dat is zijn volmaaktheid.

Omdat God volmaakt is, moeten - en mogen - wij het ook zijn. Dan mogen wij geen beperkingen in onze liefde aanbrengen. Wanneer God zijn zon laat schijnen over het Rode Plein, mogen wij bidden voor de atheïstische regeerders in het Kremlin.

Dat leren we maar op één manier: wanneer we *oog hebben voor God* die volmaakt is. God is in zijn houding tegenover ons ongedeeld en zonder reserves. Dat heeft Jezus duidelijk gemaakt. Eens en voorgoed. Wanneer we daar oog voor krijgen leren we onze gedeeldheid en onze reserves te verliezen. Dan leren we volmaakt te zijn, zoals God zelf volmaakt is.

D Gesprek

- 1 In totaal heeft Jezus in dit besproken bijbelgedeelte vijf voorbeelden gegeven om royaal christen te zijn.

	<i>Joodse uitleg:</i>	<i>Jezus' uitleg:</i>
ongerechtigheid	afgepaste gerechtigheid	overvloedige gerechtigheid
moord en doodslag	niet doodslaan	elkaar het leven gunnen
ontrouw	niet echtbreken	verbondenheid met hart en ziel
leugen	niet eden breken	duidelijk, trouw en serieus
wraak	oog om oog	zachtmoedigheid
eigenliefde	alleen liefhebben wie jou liefhebben	liefde zonder grenzen

- 2 Welk van deze vijf voorbeelden spreekt jou het meeste aan en waarom?

Mattheüs 5:   21-26 =
                          27-32 =
                          33-37 =
                          38-42 =
                          43-48 =

- 3 Hieronder vind je een voorbeeld van de woorden van Jezus uit de Bergrede: "Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand. Maar Ik zeg u, de boze niet te weerstaan, doch wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe."

denkertjes

* Een blijk van liefde...

van een jongen die de betekenis kende van het: "Hebt uw vijanden lief"

Op zekere dag werd er een nieuwe gevangene binnengebracht in een cel van een Roemeense gevangenis, waarin enkele Christenpredikers zaten die veroordeeld waren wegens het prediken van Gods Woord. Bijna onmiddellijk herkenden zij hem als een voormalig kapitein van de Roemeense veiligheidsdienst, iemand die gelovigen had gearresteerd en ondervraagd.

"Hoe komt u hier?" vroegen de broeders hem. In antwoord hierop zei hij:

"Kortgeleden kwam er een 12-jarige jongen mijn kantoor binnen met een bloem in zijn hand. Ik was erg verbaasd hem te zien en vroeg hem waarom hij bij mij was gekomen. "Vandaag is het de verjaardag van mijn moeder", zei de jongen, "en ik hou erg veel van haar. Elk jaar heb ik haar een bloem gebracht als een verjaarscadeautje. Maar u hebt mijn mamma en pappa weggebracht, omdat ze Christenen zijn. Nu heb ik niemand meer aan wie ik deze bloem kan geven. Daarom wou ik u vragen deze bloem aan uw vrouw te geven. Zeg haar maar dat ik van u houd en vertel haar van Christus..."

De jongen stak zijn hand uit en gaf de bloem aan de kapitein. Waarlijk, de Geest van God was aan het werk, want de voormalige "Saul" was geroerd tot in het diepst van zijn ziel. Met tranen in zijn ogen liep hij naar de jongen toe, omhelsde hem, kuste hem en zei dat hij geen Christenen meer zou vervolgen.

Vanaf die dag bekeerde hij zich tot God en weigerde verder nog gelovigen te arresteren. Het gevolg hiervan was, dat hij zelf werd gearresteerd. De Christen-gevangenen dankten de Here dat Hij weer een ziel had gered, en met name een, die had gezien wat het gelovigen kostte Christus te dienen.